

Nr 8

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående anskaffande av sakmaterial i utskotten.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 47 i första kammaren av herr *Hanson, Per-Olof*, och nr 62 i andra kammaren av herr *Ståhl* hemställes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utarbetande — förslagsvis genom författningsutredningen — av förslag till bestämmelser i syfte att skapa garantier för att — inom de gränser som uppdrages av hänsyn till utskottsarbetets allmänna arbetsvillkor — allt för utskotts ställningstagande väsentligt sakmaterial må ställas till ledamöternas förfogande, även i de fall där framställning om anskaffande av sådant material sker av minoritet inom utskott».

Beträffande motiveringen, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, får utskottet hänvisa till motionerna.

De ärenden, som behandlas av riksdagens utskott, beredes regelmässigt av vederbörande utskotts kansli. Som ett led i denna beredning ingår att de upplysningar och handlingar, som har betydelse i ärendet, införskaffas av vederbörande föredragande, som sedermera inför utskottet lämnar en objektiv redogörelse för vad han inhämtat. För det fall utskottet därutöver skulle anse sig behöva muntliga eller skriftliga upplysningar från någon ämbetsman eller något verk stadgas i 46 § riksdagsordningen, att utskottet genom sin ordförande äger hos det statsråd, som Konungen därtill förordnar, begära befallning till vederbörande att lämna de begärda upplysningarna. I praxis användes detta förfarande i skiftande utsträckning. I samma paragraf utsäges också, att statskontoret samt banko- och riksgäldsverken omedelbart skall avgiva alla begärda upplysningar i fråga om redovisning av medel.

Om yrkande framställes om att någon person — vare sig han är ämbetsman eller ej — skall inbjudas att lämna upplysningar i utskott, är en sådan inbjudan i avsaknad av särskilda bestämmelser härom beroende på utskottets i vanlig ordning fattade beslut.

I motionerna framhålles, att den nuvarande ordningen icke är tillfredsställande så till vida, att den icke ger garantier åt en minoritet inom ett utskott att erhålla nödiga sakupplysningar. Motionärerna menar att författningsbestämmelser bör meddelas för att ge en minoritet en dylik rätt.

Med anledning av motionerna vill utskottet först framhålla att det i Sverige tillämpade systemet i jämförelse med motsvarande utländska förhållanden torde ge utskottens ledamöter en allsidigare belysning av föreliggande spørsmål. Ett väsentligt skäl härtill får sökas i att den av utskotten själva, nära nog undantagslöst, enhälligt valda kanslipersonalen som sig bör i allmänhet rekryteras bland personer, som utåt intar en fri och obunden ställning. En annan orsak står att finna i att en minoritets legitima krav på sakupplysningar i praxis beaktats av majoriteten. Något behov av sådana bestämmelser som åsyftas i motionerna synes sålunda ej föreligga. Det torde dessutom svårligen gå att utforma regler, som å ena sidan skyddar minoritetens rätt att påkalla utredning och å andra sidan förhindrar att denna genom utredningsyrkanden kan förhåla ett avgörande. När det gäller inkallande av personer kan också någon gång grannlaga situationer uppstå, där det framstår som skäligt att avgörandet bestämmas genom de regler, som i allmänhet gäller för beslut i utskott. Under erinran jämväl om vad utskottet i sitt utlåtande nr 4 meddelat beträffande författningsutredningens arbete får utskottet hemställa,

att motionerna I: 47 och II: 62 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 mars 1959

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström, Sveningsson, Lundström, Erik Olsson, Carl Albert Anderson*, Källqvist, Axel Emanuel Andersson, Aspling och Eric Carlsson; samt

från andra kammaren: herrar Pettersson i Norregård, Norén, Spångberg, Magnusson i Tumhult, Jonsson i Haverö, Gustafsson i Bogla*, Bark, Hammar, Hamrin och Gansmoe.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

dels av herr *Magnusson* i Tumhult,

dels av herrar *Sveningsson*, *Lundström*, *Källqvist*, *Hammar* och *Hamrin* vilka sistnämnda ansett att sista stycket i utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Med anledning av — — — utskottet — — — fri och obunden ställning. Emellertid kan — såsom erfarenheten visat — även en enkel majoritet i ett utskott vägra att tillgodose en minoritets legitima krav på införskaffande av sakupplysningar. Utskottet är medvetet om att grannlaga situationer kan uppstå och även om att det i varje fall teoretiskt låter sig antaga att en uttrycklig rättighet för en minoritet att mot utskottets majoritet införskaffa upplysningar skulle kunna brukas på ett sätt som inte låter sig förena med ett ändamålsenligt utskottsarbete. Motionärerna har emellertid uttryckligen begränsat sitt förslag till att gälla »inom de gränser som uppdragas av hänsynen till utskottsarbetets allmänna arbetsvillkor». Vid sådant förhållande och då det ur skilda synpunkter framstår som ett centralt önskemål att inga för utskottsarbetet väsentliga sakupplysningar undanhålles riksdagens utskott finner utskottet övervägande skäl tala för bifall till motionärernas hemställan. Det förefaller utskottet ingalunda obilligt att kräva kvalificerad majoritet inom ett utskott för att detta skall vidtaga en så allvarlig åtgärd som att tillbakavisa från enskilda utskottsledamöter framställda önskemål om införskaffande av bestämt sakmaterial eller hörande av bestämda personer.

Med anledning av det sålunda anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 47 och II: 62 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning på lämpligt sätt av det i motionerna aktualiserade spørsmålet och framläggande av det förslag till riksdagen vartill utredningen kan föranleda.